

Monumentnummer*: 531127

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **31 augustus 2012**
Kadaster deel/nr **82740/190**

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Bunnik		Bunnik		Utrecht			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Vossegatsedijk	3			3981 HS	Bunnik		
Vossegatsedijk	5			3981 HS	Bunnik		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Bunnik	C				272		

Omschrijving**

Cluster 40.

Inleiding

BOMVRIJE REMISE R2 van een type bomvrije bouwwerken dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen een gevel aan de keelzijde bezit. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden aan aanvallen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. De bomvrije remises van het Fort bij Rijnauwen liggen verspreid in de hoofdwal en in de nabijheid van de noordwestelijke en zuidwestelijke bastions. Van de oorspronkelijk zeven

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vergelijkbare exemplaren zijn er twee, die beide in de hoofdwal lagen, gesloopt.

Omschrijving

BOMVRIJE REMISE R2 in het noordoostelijk bastion van de hoofdwal van het Fort bij Rijnauwen, gebouwd in de periode 1877-1885 als één van zeven vergelijkbare onderdelen. Deze remises dienden in de eerste plaats als bomvrije opslagplaatsen voor geschut. Vijf remises zijn tot stand gekomen onder gronddekking van de hoofdwal, terwijl er twee onder een afzonderlijke aarddekking zijn gebouwd aan respectievelijk de noordwest- en zuidwestzijde van het fort. De gevels van de nog bestaande, identieke remises R1, R2 en R5 zijn uitgevoerd in baksteen en eindigen met een rollaag. Centraal een getoogde toegang, die later is (of kan zijn) gewijzigd door plaatsing van kozijnen. Voor het eerst is ook het materiaal kalktrasbeton toegepast, om beter weerstand te kunnen bieden aan de uitwerking van brisante granaten.

Waardering

De BOMVRIJE REMISE R2 is van algemeen belang vanwege:

Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar versterkt en verbeterd.

* Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is - op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw) - en op de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een voorbeeld van een bomvrij bouwwerk dat tot stand kwam in de periode 1877-1885 als onderdeel van een serie vergelijkbare remises.

* Ensemblewaarde en situationele waarden, als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het bouwwerk is representatief (karakteristiek) omdat het nog steeds de fysieke kenmerken vertonen die destijds tot de bouw aanleiding waren.

* Het bouwwerk is tamelijk gaaf bewaard omdat qua structuur en fysiek voorkomen de hoofdzaak van de toestand in de jaren '80 van de 19de eeuw herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument